

บทที่ 5

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยเอกชน

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย โดยพิจารณาเรื่องหลักการ แนวความคิดทางกฎหมาย และผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวตลอดจนเสนอแนะแนวทางและขอบเขตการจัดการทรัพย์สินให้มีความเหมาะสม จากการศึกษาพบว่ากฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ดำเนินกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยมีมาตรการทางกฎหมายต่างๆ เช่น การจำกัดสิทธิของบุคคลต่างๆ การให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้ในเชิงสั่งการ การใช้ดุลยพินิจและมีคำสั่งเพื่อให้การจัดการทรัพย์สินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมถึงวิธีการจัดการทรัพย์สินเพื่อแบ่งชำระหนี้ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงการนำมาตรการต่างๆที่กำหนดมาใช้ในทางปฏิบัติพบว่ามาตรการดังกล่าวอาจไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร การชำระบัญชี นอกเหนือจากความรู้ด้านกฎหมายเพื่อตอบสนองให้การจัดการทรัพย์สินมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์คัดเลือกจากผู้มีความรู้ด้านกฎหมายเป็นหลัก นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจส่งผลให้คดีล้มละลายมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งมีทุนทรัพย์เพิ่มขึ้น การบริหารกิจการและการจัดการทรัพย์สินมีความซับซ้อนและต้องการความรู้ความสามารถเป็นพิเศษมากขึ้น ซึ่งผลจากการที่คุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินไม่ตอบสนองต่อมาตรการจัดการทรัพย์สิน ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการต่อไปของการจัดการทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งเมื่อได้ทำการศึกษากิจการการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เปรียบเทียบกับบทบัญญัติเรื่องการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษแล้วพบว่าข้อพิจารณาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

5.1 ความสำคัญของมาตรการจัดการทรัพย์สินและแนวความคิดการกำหนดให้มีบุคคลภายนอกดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

การจัดการทรัพย์สินเป็นกระบวนการทางกฎหมายเพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาจากกรณีที่ลูกหนี้มีเจ้าหนี้หลายคนและปรากฏชัดว่าทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้ได้ครบถ้วนทั้งหมด เมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายมาตรการจัดการทรัพย์สินจะแก้ปัญหาให้บรรดาเจ้าหนี้ใช้สิทธิฟ้องร้องบังคับคดี หรือดำเนินการใดอันเป็นการกระทบต่อทรัพย์สินหรือตัวลูกหนี้ ทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีไม่เพียงพอชำระหนี้ที่ลดน้อยลงไปอีก การใช้สิทธิของบรรดาเจ้าหนี้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ จึงได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่จะช่วยลดอุปสรรคดังกล่าว คือ มาตรการจัดการทรัพย์สินโดยบุคคลภายนอก

การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายมีผลกระทบต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้หรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับลูกหนี้เป็นอย่างมาก เพราะมาตรการนี้จะระงับสิทธิในการฟ้องร้องและบังคับคดีตามสิทธิรวมถึงระงับการดำเนินการใดๆทางกฎหมายของเจ้าหนี้แต่ละราย โดยกำหนดให้การใช้สิทธิของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะในกฎหมายล้มละลาย เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำที่ไม่สุจริตของลูกหนี้ และเพื่อมิให้ลูกหนี้ก่อหนี้ขึ้นใหม่ กฎหมายจึงกำหนดให้ถอนอำนาจปกครองและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ แล้วโอนอำนาจดังกล่าวไปยังบุคคลภายนอก ซึ่งเข้ามาดำเนินการตามกฎหมายล้มละลายจึงต้องพิจารณาถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีคนกลางเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

ในประเด็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีคนกลางเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น แนวความคิดทางกฎหมายของนานาประเทศส่วนใหญ่จะเห็นว่า เมื่อเริ่มต้นกระบวนการล้มละลายจะต้องเกิดผลสองประการ คือ ประการแรก จะต้องมีการห้ามเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ สิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายของเจ้าหนี้จะถูกระงับ เจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องร้องและบังคับคดีหรือกระทำการใดอันมีผลเช่นเดียวกับการบังคับชำระหนี้ ประการที่สอง จะต้องมีการถอนอำนาจปกครองและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้ถูกห้ามมิให้กระทำการใดกับทรัพย์สินของตน ซึ่งผลทั้งสองประการจะห้ามการจัดจำหน่ายทรัพย์สินหรือการถ่ายเททรัพย์สินอันมีผลเป็นการทำลายความสามารถในการเพิ่มมูลค่าของกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะเมื่อทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยลงจะมีผลกระทบต่อการได้รับชำระ

หนึ่งของเจ้าหนี้และเพื่อสนับสนุนให้เจ้าหนี้ได้รับส่วนแบ่งชำระหนี้ที่เป็นธรรมระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน โดยที่เจ้าหนี้ที่มีมูลแห่งหนี้และลักษณะของหนี้เหมือนกันจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันตาม สิทธิของเจ้าหนี้ นั้น การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จะห้ามมิให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้รายใดราย หนึ่งและห้าม มิให้เจ้าหนี้ฉวยโอกาสบังคับชำระหนี้แต่เพียงผู้เดียวอันเป็นการเอาเปรียบเจ้าหนี้ รายอื่น ดังนั้นจึงมีความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดี ล้มละลาย เพื่อเป็นมาตรการที่สนับสนุนการจัดสรรทรัพย์สินแบ่งชำระหนี้ของลูกหนี้ อย่างมี ประสิทธิภาพ

เนื่องจากที่ลูกหนี้ต้องเข้ามาในกระบวนการล้มละลายโดยส่วนใหญ่หรือทั้งหมด ประสบปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัวหรือขาดสภาพคล่องทางการเงินโดยทรัพย์สินที่มีมูลค่าสามารถ ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้น้อยกว่าจำนวนที่ต้องชำระ ลูกหนี้จึงมีทรัพย์สินไม่พอต่อการชำระหนี้แก่ เจ้าหนี้ทั้งหลายครบจำนวนหนี้ทุกคน เมื่อเจ้าหนี้แต่ละรายต้องการได้รับชำระหนี้จึงเล็งไม่ได้ที่จะ เกิดการแย่งกันบังคับชำระหนี้กับทรัพย์สินของลูกหนี้ หลังจากที่ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการ ล้มละลาย กระบวนการล้มละลายจะมีวัตถุประสงค์พิเศษในการแบ่งชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ อย่าง เท่าเทียมกันตามอัตราส่วนแห่งหนี้ บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายหากต้องการได้รับชำระหนี้จะต้อง ดำเนินการบังคับชำระหนี้ภายใต้วิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายเท่านั้น การจัดการ ทรัพย์สินจึงต้องเข้ามามีบทบาทในกระบวนการล้มละลาย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นตัวแบ่งแยกความแตกต่าง ในวัตถุประสงค์ของการบังคับคดีทางแพ่งกับการบังคับคดีทางล้มละลาย การฟ้องร้องบังคับคดี ทางแพ่งนั้นจะเกิดขึ้นในระหว่างที่ลูกหนี้ยังสามารถที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายได้ ดังนั้น กฎหมายจึงเคารพต่อสิทธิของเจ้าหนี้ทุกรายตามกฎหมายที่จะฟ้องร้องบังคับคดีกับลูกหนี้โดยไม่ ถูกจำกัดสิทธิใดๆ แต่เมื่อใดที่ลูกหนี้อยู่ในภาวะมีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้ว การเข้าไปจัดการทรัพย์สิน ของลูกหนี้ที่คงเหลืออยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นการบังคับชำระหนี้ของ เจ้าหนี้แต่ละรายจะก่อให้เกิดผลร้ายแก่เจ้าหนี้ทั้งหมด เพราะการที่เจ้าหนี้ต่างคนต่างบังคับชำระ หนี้ของตนจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยลง เจ้าหนี้จะได้รับส่วน แบ่งชำระหนี้้น้อยกว่าที่ควรจะได้รับ นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องบังคับคดีของเจ้าหนี้แต่ละ รายอาจมากกว่าค่าใช้จ่ายในการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ในสถานะเช่นนี้การระงับสิทธิของ เจ้าหนี้ในการฟ้องร้องบังคับคดีและให้เจ้าหนี้มาดำเนินการบังคับชำระหนี้ภายใต้หลักเกณฑ์และ เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะในกฎหมายล้มละลาย ซึ่งเป็นการจัดการทรัพย์สินของ ลูกหนี้เพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดในลักษณะที่ทำเพื่อประโยชน์ร่วมกันและในคราวเดียวกัน

จึงเป็นวิธีการที่ทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้อย่างเป็นทางการและความคาดหมายได้มากกว่าการปล่อยให้เจ้าหน้าที่ต่างคนต่างใช้สิทธิของตน

(2) การที่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่แย่งกันบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย มาตรการการจัดการทรัพย์สินมีผลให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในเวลานั้นจะถูกรวบรวมเป็นกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ดังนั้นการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จึงเป็นมาตรการที่เป็นกลไกทำให้เกิดมูลค่าสูงสุดในทรัพย์สินของลูกหนี้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น มาตรการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญที่สุดในคดีล้มละลาย การฟ้องคดีล้มละลายเป็นการฟ้องร้องเพื่อให้มีการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้มีหนี้สินล้มละลายเพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายนั่นเอง เพื่อให้การดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ดำเนินการต่อไปได้จำเป็นต้องมีบุคคลเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินตามกฎหมาย กฎหมายล้มละลายของนานาประเทศยอมรับและกำหนดให้บุคคลภายนอกเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย เหตุที่กฎหมายมิให้เจ้าหนี้หรือลูกหนี้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เนื่องจากลูกหนี้อาจกระทำการไม่สุจริตหรือกระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ และนอกจากนี้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายต่างก็มีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน แนวทางในแต่ละประเทศเกี่ยวกับรูปแบบของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบายทางกฎหมายล้มละลาย

5.2 ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้มาตรการจัดการทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการสำเร็จ ล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เนื่องจากในระยะเวลาที่มาตรการจัดการทรัพย์สินมีผลบังคับใช้ ผู้จัดการทรัพย์สินมีอำนาจเข้าครอบครองควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้ หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติล้มละลายจะเห็นว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเพียงผู้เดียว ในขณะที่กฎหมายล้มละลายประเทศอื่น ๆ มีการแบ่งแยกโดยเฉพาะให้

อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการทรัพย์สินของลูกหนี้ตกแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ เนื่องจากกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องอาศัยผู้มีความรู้หรือมีวิชาชีพโดยเฉพาะ

อำนาจหน้าที่ในการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ กฎหมายมุ่งหมายให้ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเข้าไปยึดถือครอบครอง โดยเข้าไปมีอำนาจเชิงสั่งการจัดการเพื่อปกป้องและรักษามูลค่าของทรัพย์สินนั้นไว้ มิฉะนั้นก็ไม่ต่างจากการให้ลูกหนี้ยังคงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนเองต่อไป ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สิน ดังนั้นการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจึงต้องการคุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเป็นพิเศษ กล่าวคือ มีความจำเป็นที่คนกลางต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อตอบสนองต่อมาตรการการจัดการทรัพย์สินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายได้

จากที่ได้กล่าวมาหลักการสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย คือ กองทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องดำเนินการต่อไป ในระหว่างที่ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จะต้องมีผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งจากการศึกษากฎหมายล้มละลายของนานาประเทศแล้วพบว่าแนวความคิดของกฎหมายล้มละลายในเรื่องบุคคลที่จะเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้แบ่งออกได้เป็น 2 แนวความคิด คือ

(1) เมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย อำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้จะสิ้นสุดลงทันที และให้บุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดเรียกว่า ผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เป็นผู้มาทำหน้าที่ในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และเป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ แนวความคิดนี้ได้มาจากทัศนคติที่ว่าจากลักษณะพิเศษของคดีล้มละลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมและการค้า และเนื่องจากผลของคดีล้มละลายส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะของลูกหนี้ รวมถึงบรรดาสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายของเจ้าหนี้ และด้วยเหตุที่กฎหมายล้มละลายต้องการคุ้มครองให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้มากที่สุด กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลที่มีประสบการณ์และความสามารถในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อให้สามารถจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ประเทศที่ใช้ระบบนี้คือ การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา

(2) เมื่อลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย บุคคลภายนอกผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย เรียกว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (Official Receiver) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ แนวความคิดนี้ได้มาจากทัศนคติที่ว่า การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เป็น

ไปเพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายและเพื่อเป็นการป้องกันประโยชน์ของสาธารณชน ผู้ดำเนินการทรัพย์สินของลูกหนี้จะต้องมีความเป็นกลางและความไม่มีส่วนได้เสีย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จากทั้งเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ รัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์

การกำหนดรูปแบบของผู้ที่จะเข้ามามีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายที่แตกต่างกัน มีผลถึงความสำเร็จและการจัดการที่มีประสิทธิภาพตามความมุ่งหมายของกฎหมายล้มละลายในกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้จัดการทรัพย์สินเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติและสถานะของคนกลางผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 เปรียบเทียบกับคนกลางในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าคนกลางในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของประเทศไทยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีความรู้ทางด้านกฎหมายเพียงด้านเดียวอาจไม่เพียงพอ ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายต้องมีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายล้มละลายเสมือนรวบรวมเอาหน้าที่ของบุคคลหลากหลายอาชีพมารวมอยู่ในผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ความเป็นกลางไม่มีส่วนได้เสียก็เป็นสิ่งสำคัญ สถานะของคนกลางจะต้องอยู่ตรงกลาง ระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ ผู้เขียนขอเสนอให้มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินบางอย่างที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้าน นอกจากความรู้ทางด้านกฎหมายให้แก่ภาคเอกชนปฏิบัติการแทนทั้งหมดหรือในส่วนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาแล้วเห็นว่าเอกชนมีความสามารถความรู้ด้านนั้นๆ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดคุณสมบัติและสถานะของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

5.3. ขอบเขตของมาตรการการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

การจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย เป็นมาตรการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อมีการยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องขอโดยสมัครใจของลูกหนี้หรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลพิจารณาคำร้องแล้ว หากศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลาย จะมีการแต่งตั้ง Insolvency Practitioner โดยที่ประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก Insolvency Practitioner จะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ไปจนกว่าลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลาย

การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติที่มีการยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายภายใต้ Chapter 7 ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องขอโดยสมัครใจของลูกหนี้หรือไม่ก็ตาม ภายหลังจากการยื่นคำร้องขอศาลพิจารณามีคำสั่งโอนการจัดการทรัพย์สิน (Order of Relief) เมื่อศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลาย The Private Trustee จะได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมเจ้าหนี้ การจัดการทรัพย์สินมีผลบังคับไปจนกว่าลูกหนี้ได้รับการปลดจากการล้มละลาย

การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นมาตรการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินแต่ผู้เดียวได้รับการแต่งตั้งโดยผลของกฎหมาย การจัดการทรัพย์สินมีผลบังคับไปจนถึงระยะเวลาที่ผู้มีส่วนได้เสีย หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย

ในประเด็นเรื่องขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน เมื่อได้ศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลายประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเกิดขึ้นทันทีโดยอัตโนมัติโดยผลของกฎหมายไม่ต้องให้ศาลมีคำสั่งแต่อย่างใด เพราะการจัดการทรัพย์สินเป็นมาตรการที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน หากให้มีมาตรการดังกล่าวเริ่มต้นมีผลบังคับใช้โดยคำสั่งศาลต้องทำการไต่สวนและมีคำสั่งก่อนจะมีผลบังคับให้การตรวจสอบรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องล่าช้าออกไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

5.4. คุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายของแต่ละประเทศกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินแตกต่างกันไป การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ จากแนวความคิดของกฎหมายจะพบว่ากฎหมายกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินไว้เป็นพิเศษ โดยบุคคลที่ทำหน้าที่เป็น Insolvency Practitioner ซึ่งต้องเป็นบุคคลธรรมดาและเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพซึ่งเป็นสมาคมที่ได้รับการรับรองจากเลขาธิการรัฐที่ดูแลเรื่องการค้าและอุตสาหกรรม หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพดังกล่าว บุคคลดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการรัฐให้ทำหน้าที่เป็น Insolvency Practitioner นอกจากนี้จะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือมีคุณสมบัติต้องห้ามในการทำหน้าที่เป็นกรรมการหรือผู้บริหารและไม่เป็นคนวิกลจริต โดยสมาคมวิชาชีพจะออกใบอนุญาตและใบรับรอง การจัดหาผู้จัดการทรัพย์สินการกำหนดคุณสมบัติไว้เป็นพิเศษในกฎหมายและอยู่ภายใต้การควบคุมโดยระบบการตรวจสอบในเรื่องความสามารถจะตอบสนองวัตถุประสงค์ของการแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากคดีได้เป็นอย่างดี

สำหรับผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายอย่างมากและต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้านหรือผู้มีวิชาชีพโดยเฉพาะ The Private Trustees กฎหมายกำหนดให้ต้องมีความเชี่ยวชาญคุณสมบัติไว้เป็นพิเศษ The Private Trustees มีฐานะเป็นเอกชนและเป็นคนกลางซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในคดี (“ Disinterested Person”)

การจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายของประเทศไทย ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 กฎหมายกำหนดให้แต่เฉพาะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของศาล เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คือ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตามกฎหมายล้มละลาย มีอำนาจหน้าที่จัดการและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้รวมทั้งควบคุมความประพฤติของลูกหนี้ นอกจากนี้ยังหมายความถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้

ปฏิบัติการแทนด้วย แต่กฎหมายมิได้บัญญัติคุณสมบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้เป็นการเฉพาะในคดีดังเช่นในคดีฟื้นฟูกิจการ

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดหาผู้จัดการทรัพย์สินในเรื่องคุณสมบัติของผู้จัดการทรัพย์สิน สิ่งที่ต้องพิจารณาลำดับแรกคืออำนาจเข้าครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วจัดการอย่างไรเพื่อให้ทรัพย์สินของลูกหนี้มูลค่าไม่ลดลง การรักษาทรัพย์สินได้ดีต้องอาศัยความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ดี นอกจากนี้สิ่งที่ต้องพิจารณานอกเหนือจากคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถแล้ว ยังต้องพิจารณาคุณสมบัติเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งหากพิจารณากฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินตามกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะพบว่าผู้ทำหน้าที่การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเอกชนซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความร่วมมือจากทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้

สำหรับผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในประเทศไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่าบุคคลที่มีคุณสมบัติในการจัดการทรัพย์สินได้แก่

ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา

1) ผู้มีคุณสมบัติต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าด้านการเงิน การบัญชีหรือด้านกฎหมาย และมีประสบการณ์ในการทำงานในด้านดังกล่าวและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

(ก) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจความซื่อสัตย์สุจริต

(ข) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(ค) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้จำคุกในขณะยื่นคำขอ

(ง) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(จ) ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

(ฉ) ไม่เป็นบุคคลภายในของลูกหนี้

และในกรณีที่เป็นนิติบุคคล

2) นิติบุคคลซึ่งจะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(ก) มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน หรือที่ปรึกษาทางบัญชี หรือที่ปรึกษาทางกฎหมาย

(ข) มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจรับจัดกิจการและทรัพย์สินของผู้อื่น

(ค) มีสายงานที่รับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ทำแผนและจะต้องมีผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลาไม่น้อยกว่าสามคนซึ่งเป็นคนสัญชาติไทยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งหมดจะต้องมีความรู้อย่างน้อยระดับปริญญาตรี โดยมีประสบการณ์ในการทำงานตาม (ก) ด้วย และอย่างน้อยหนึ่งคนจะต้องมีความรู้ทางการเงินหรือการบัญชี

(ง) ผู้บริหารของนิติบุคคลนั้นมีจริยธรรมและมีความสามารถหรือมีประสบการณ์ในธุรกิจที่จะดำเนินการ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีประวัติเคยถูกไล่ออก ปลดออก ให้ออก ต้องคดีเนื่องจากกระทำทุจริต ทำงานอันส่อไปในทางไม่สุจริต ไม่มีประวัติเคยถูกไล่ออก ปลดออก ให้ออก ต้องคดีเนื่องจากกระทำทุจริต ทำงานอันส่อไปในทางไม่สุจริต หรือบริหารงานหรือบริหารงานหรือกระทำการอื่นใดอันเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดตามกฎหมายหรือที่เป็นความผิดร้ายแรงอันแสดงถึงการขาดความรับผิดชอบหรือขาดความรอบคอบในการบริหารงาน

(จ) มีหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติงานที่รัดกุมและเชื่อถือได้

ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถทำหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินได้ดีกว่าผู้มีความรู้ด้านกฎหมายเพียงด้านเดียว เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการจัดการทรัพย์สินเพื่อให้ทรัพย์สินของลูกหนี้เกิดมูลค่าและประโยชน์สูงสุดแก่เจ้าหนี้ไม่เพียงเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์เท่านั้น นอกจากนี้ประสบการณ์และคุณสมบัติเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตก็เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่ต้องพิจารณาสำหรับผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน

นอกจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการทรัพย์สินแล้ว ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ การคัดเลือกภาคเอกชนในการเข้ามาดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายแม้ว่าการกำหนดคุณสมบัติของภาคเอกชนที่จะมารับโอนงานจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นการคัดเลือกจากภาคเอกชนมาในระดับหนึ่งแล้ว ก็ย่อมมีภาคเอกชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะรับโอนงานในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นจำนวนมาก การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมอบอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เอกชนรายใดรายหนึ่งที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายแต่ละคดี เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบกันในระหว่างภาคเอกชนด้วยกัน และจะต้องไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จนทำให้ความเป็นกลางของ

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยเอกชนที่มารับโอนงานจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเสียไป และมีลักษณะขาดความยุติธรรม

5.5. ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน

เนื่องจากลักษณะของกฎหมายล้มละลายเพื่อผลปกป้องประโยชน์ของสาธารณ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย วิธีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานรัฐส่วนหนึ่งด้วย อีกทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ กระทั่งสิทธิเสรีภาพของบุคคล บทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจมากมายเสมือนรวมหน้าที่ของบุคคลหลากหลายอาชีพมารวมอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียว ไม่ว่าจะเป็นอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ กำกับดูแลเพื่อให้การบังคับคดีล้มละลายสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เสมือนเป็นตัวลูกหนี้เอง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางด้านการค้า การบริหารธุรกิจ ตลอดจนความรู้ทางด้านการบัญชี นอกจากนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีอำนาจหน้าที่ในการเข้าว่าคดีแพ่งทั้งปวงอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลเสมือนเป็นทนายความอีกบทบาทหนึ่งด้วย และเมื่อพิจารณาเนื้อหาของการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมติดตามทรัพย์สิน การชำระบัญชีและการจัดสรรชำระหนี้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ไม่เฉพาะทางด้านกฎหมายเท่านั้น ยังต้องมีความรู้ทางด้าน การบัญชี การบริหารธุรกิจ และการประเมินราคา ฉะนั้นในการที่จะโอนงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเสมือนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดคุณสมบัติของเอกชนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย โดยต้องมีมาตรฐานทางวิชาชีพและคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าคุณสมบัติของผู้สอบเข้ารับราชการเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในสังกัดกรมบังคับคดี ซึ่งจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิธีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามที่กฎหมายล้มละลาย

กำหนดวิธีการไว้ และกำหนดสถานะของเอกชนให้มีฐานะเป็นเจ้าของพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใต้กฎหมายกระทำการในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานของศาล*

* ข้อสังเกต

การดำเนินการของภาคเอกชนที่มีความคล้ายคลึงกับการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ดังนี้

(□) การชำระบัญชี

ในกรณีที่เป็นผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์³ ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจดำเนินการใด ๆ ตามที่จำเป็นเพื่อทำการชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้นให้เสร็จสิ้นไป⁴ และผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายได้ ถ้าผู้ชำระบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อเงินลงทุนหรือเงินค้ำหุ้นของนิติบุคคลนั้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สินทรัพย์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อหนี้สินผู้ชำระบัญชี ต้องทำการร้องขอต่อศาลทันทีเพื่อขอให้นิติบุคคลนั้นล้มละลาย⁵ ซึ่งตามพระราชบัญญัติล้มละลายมีบทบัญญัติไว้ว่า ถ้าปรากฏว่านิติบุคคลใดเงินลงทุนหรือเงินค้ำหุ้นของนิติบุคคลนั้นได้ใช้เสร็จหมดแล้วสินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สินผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้น ๆ ก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้นิติบุคคลนั้นล้มละลายได้⁶ ดังนั้นบุคคลอีกหนึ่งที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายคือผู้ชำระบัญชีนี้ จึงอาจเป็นผู้จัดการชำระสะสางทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย เช่น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

ในทางปฏิบัติ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มิได้ทำการมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติกรแทนตามหมวด 4 ว่าด้วยวิธีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย หรือเพื่อเป็นการดูแลจัดการให้ธุรกิจของลูกหนี้สำเร็จเสร็จไป การชำระบัญชีดังกล่าวก็เป็นการดำเนินการโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั่นเอง แต่ในกรณีของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 88 แม้ผู้ชำระบัญชีจะเป็นผู้ริเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายขึ้น ผู้ชำระบัญชีในกรณีนี้ก็ไม่อยู่ในฐานะของเจ้าหน้าที่ผู้เป็นโจทก์และผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ที่จะต้องทำการชำระสะสางกิจการ และทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ดังนั้นผู้ชำระบัญชีในกรณีนี้จึงเป็นผู้ชำระบัญชีที่แท้จริงตามความหมายของผู้ชำระบัญชีที่ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

หน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินการคล้ายคลึงกับการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดบัญชี ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี โดยได้รับการขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (ก.บ.ช.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี รับผิดชอบทะเบียนและออกใบอนุญาต ควบคุมมารยาทของประกอบวิชาชีพ สอบบัญชีโดยการสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต ควบคุมมารยาทของประกอบวิชาชีพสอบบัญชีโดยการสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ชื่อที่ใช้เรียกผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีเพียง 2 ชื่อ คือนักบัญชี (หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้านการบัญชี) และ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (หมายถึง ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี)

5.6. การกำหนดค่าตอบแทนของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน

สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ ค่าตอบแทนในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของภาคเอกชน เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นเจ้าพนักงานของรัฐโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐได้เข้ามารับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายบางส่วน โดยเฉพาะในส่วนของค่าตอบแทนในการทำงานนอกเหนือจากคู่ความในคดีจะต้องรับภาระที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนอื่น เมื่อจะต้องมีการโอนงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แก่ภาคเอกชน ก็ต้องมีการกำหนดค่าตอบแทนในการทำงานของภาคเอกชนด้วยสำหรับการกำหนดค่าตอบแทนในการทำงานแก่ภาคเอกชน จะต้องมีการพิจารณากำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อคู่ความที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายมากขึ้นกว่าเดิมที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ดำเนินการเอง

ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 3 อัตรา โดยจ่ายจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้หากภาค

คุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

(1) มีสัญชาติไทยหรือสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้บุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีในประเทศนั้นได้

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(3) เป็นผู้ได้รับปริญญาทางการบัญชีหรือประกาศนียบัตรทางการบัญชีเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีตามที่กำหนด

(4) ผ่านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

(5) เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพบัญชี

(6) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(7) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนด

(8) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(9) ไม่ประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้ขาดความเป็นอิสระในหน้าที่ผู้สอบบัญชี

(๒) การประเมินราคาทรัพย์สิน

เอกชนเป็นผู้ปฏิบัติการในคดีล้มละลายแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อรัฐเก็บค่าใช้จ่ายในรูปของค่าธรรมเนียมในการจัดการทรัพย์สิน ค่าตอบแทนของเอกชนจึงควรมาจากค่าธรรมเนียมดังกล่าวที่รัฐเรียกเก็บ เพราะหากให้รัฐเรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้ดั้งเดิมแล้วมอบหมายงานสู่ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนแล้วก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนการเก็บค่าใช้จ่าย และเป็นการเพิ่มภาระแก่คู่ความมากขึ้นกว่าเดิม

5.7.มาตรการกำกับดูแลผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องพิจารณาในการโอนงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้แก่ภาคเอกชน ก็คือมาตรการกำกับดูแลการดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายของภาคเอกชน จากที่กล่าวมาแล้วว่าเนื้อหาของการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งการดำเนินการในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นไปตามกฎหมายล้มละลาย โดยจะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน จากที่ประชุมเจ้าหนี้ ลูกหนี้ หรือศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งกฎหมายกำหนดให้บุคคลเหล่านั้นมีโอกาสคัดค้านการดำเนินการในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายต่อศาล มาตรการตรวจสอบศาลอาจควบคุมดูแลโดยตรงหรือพิจารณาจากคำร้องของผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะควบคุมการทำงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้เป็นไปตามกฎหมายแล้ว ยังเป็นการควบคุมปัญหาทุจริตของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อีกด้วย โอกาสที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำการให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล ผู้มีส่วนได้เสียในคดีล้มละลายหรือกระทำการทุจริตจึงเป็นไปได้โดยยาก ดังนั้นการกำหนดมาตรการในการตรวจสอบการทำงานของภาคเอกชนในการรับโอนงานการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงควรมีมาตรฐานที่ไม่ด้อยกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด และการตรวจสอบควรมีการตรวจสอบจากองค์กรภายในรูปแบบของการกำกับดูแลตรวจสอบการทำงานของภาคเอกชนโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และองค์กรภายนอกกรมบังคับคดีในรูปแบบของคณะกรรมการดูแลเรื่อง กฎ ระเบียบ วินัย จรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ

นอกเหนือจากการกำหนดมาตรการในลักษณะการควบคุมการทำงานแล้ว การให้หลักประกันในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นจากการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยภาคเอกชน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องกำหนดไว้ในมาตรการเช่นกัน อันจะเป็นผลให้ภาคเอกชนพึงระมัดระวังในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย และเป็นการเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งมาตรการกำกับดูแลภาคเอกชนของ

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานระหว่างเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับภาคเอกชนที่มีการรับโอนงาน หากมีการมอบหมายบางส่วนให้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะได้เสร็จสิ้นลงในแต่ละขั้นตอนตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของเอกชนมีประสิทธิภาพและแบ่งเบาภาระของศาลผู้เขียนขอเสนอกลไกในการกำกับดูแลภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ภาคเอกชนที่มาทำหน้าที่จัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายต้องมีใบอนุญาตโดยเฉพาะ (license) ดังเช่นการเป็นผู้สอบบัญชี ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นของภาคเอกชน
2. กำหนดให้มีสมาคมของภาคเอกชนที่มาทำหน้าที่จัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายและกำหนดให้ภาคเอกชนต้องเป็นสมาชิกของสมาคมดังกล่าว เพื่อให้สมาคมทำหน้าที่ควบคุมและกำหนดจรรยาบรรณหรือแนวทางการปฏิบัติหน้าที่